

HUKUKUN TEMEL KAVRAMLARI

SOSYAL DÜZEN KURALLARININ ÖZELLİKLERİ:

- Öncelikle bu kurallar **genel nitelik taşır** yani ayırimsız herkese uygulanır.
- İkincisi **süreklidir** yani bu kurallar çok uzun zamandır ve aralıksız bir biçimde uygulanmaktadır.
- Üçüncüsü, bunlar **yaptırımlı** kurallardır.

YAPTIRIM: *Sosyal düzen kurallarına uyulmaması halinde gösterilen tepkidir.*

Hukuki yaptırımlar **ceza, cebri icra, tazminat, geçersizlik ve iptal** olmak üzere beş kategoride incelenebilir.

TAZMİNAT: *Tazminat bir kimsenin hukuka aykırılık oluşturan kusurlu bir davranışı sonucu başkasına verdiği zararın o kişiye ödettirilmesidir.*

Özel hukukta görülen geçersizlik yaptırımının türleri arasında **yokluk ve butlan (mutlak, kısmi ve nispi butlan)** sayılabilir.

YOKLUK: *Yoklukta hukuki işlem kanunun öngördüğü kurucu unsurlardan en az birine uyulmadan yapıldığı için hiç oluşmamış sayılır.*

MUTLAK BUTLAN (Kesin Hükümsüzlük): *Mutlak butlan, kanunun öngördüğü kurucu unsurlara sahip olan ancak kanunun emredici hükümlerine aykırı olarak yapılan hukuki işlemler aleyhine uygulanan yaptırımdır.*

İPTAL: *Hukuk kurallarına aykırı bir biçimde yapılmış idari işlemlerin **idari yargı organlarınca ortadan kaldırılması** hâlinde iptal yaptırımı ortaya çıkar.*

ANAYASA, *devletin temel yapısını, kişilerin hak ve ödevlerini, devlet organlarını ve bu organların işleyişini düzenleyen esas ve kurallar bütünüdür.*

YORUMLAYICI HUKUK KURALLARI: *Tarafların iradeleri ile açıkça belirtebilecekleri hâlde belirtmedikleri konuların açığa kavuşturulmasında yardımcı olan kurallardır.*

EVLEVİYET: *Yorumda sıklıkla kullanılan mantık ilkelerinden üçüncüsü **evleviyet** yoludur. Kıyas uygulamasının belirgin olduğu durumlarda "**çoğun içinde az da vardır**" anlamına gelen uygulamadır.*

HUKUK KÜLTÜRÜ: *Belirli bir toplumda, o toplumu oluşturan bireylerce genellikle paylaşılan, hukuka ilişkin fikirler, tutumlar, değerler, kanılar ve beklentiler toplamı.*

PANDEKT HUKUKU: Roma Hukukunun Orta Çağ ve Rönesans sonrasında Avrupa'daki merkezlerde işlenen ve giderek yerel gelenek hukuklarının yerini almakla Kıta Avrupası'nda benimsenen özel hukuk kültürü.

ARAÇSALCILIK (enstrümantalizm): Hukuku, salt toplumsal değişimin bir aracı olarak gören; onun kendine özgü bir doğası olduğunu yadsıyan hukuk ideolojisi.

FIKİH:

- İbâdât (ibadetler),
- Muamelât (hukuki işlemler, sözleşmeler, evlenme, boşanma, miras)
- Ukûbât (ceza hükümleri)

ÖZEL MAHKEMELER, asliye ticaret mahkemesi, aile mahkemesi, tüketici mahkemesi, iş mahkemesi, icra mahkemesi, kadastro mahkemesi, fikri ve sınai haklar hukuk mahkemesi.

- **DANIŞTAY,** idari yargıda en üst merci.
- **YARGITAY,** adli yargıda en üst merci.

SAYIŞTAY, *merkezi yönetim bütçesi kapsamındaki kamu idareleri ile sosyal güvenlik kurumlarının bütün gelir ve giderleri ile mallarını, Türkiye Büyük Millet Meclisi adına denetlemek ve ayrıca sorumluların hesap ve işlemlerini kesin hükme bağlamakla görevli.*

KAZASKER (Kadı asker): Osmanlı Devleti'nde askerî sınıfa ait şer'î ve hukuki davalara bakan hâkim.

EVLEVİYET: Yorumda sıklıkla kullanılan mantık ilkelerinden üçüncüsü **evleviyet** yoludur (Argumentum a Fortiori). Kıyas uygulamasının belirgin olduğu durumlarda "**çoğun içinde az da vardır**" anlamına gelen uygulamadır.

Kanunun yorumunda kanun koyucunun subjektif iradesi dikkate alınıyorsa **TARİHSEL YORUM** yöntemi söz konusu olur.

CEBRİ İCRA: Cebri icra, bir borç ilişkisinde borcunu kendi rızasıyla yerine getirmeyen borçlunun devlet gücü aracılığıyla bu borcunu yerine getirmesini sağlayan bir yaptırım.

Disiplin cezaları arasında **uyarma, kınama, aylıktan kesme, geçici uzaklaştırma, ihraç vb.**

İslam Hukukunda kıyası kabul eden fıkıh anlayışına **ehl-i rey** denmektedir.